

LEGITIMITEIT VAN DEMOCRATIE IN GEVAAR

Door Joost van Mierlo

Het populisme rukt links en rechts op. Dat is verklaarbaar, zegt Rick van der Ploeg.

Als staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen voor de PvdA maakte Rick van der Ploeg de opkomst van Pim Fortuyn mee. 'Een interessante man', zegt Van der Ploeg. 'Iemand met humor. Dat is bij Wilders en andere hedendaagse populistten ver te zoeken.'

In 2002 verliet Van der Ploeg de politiek en richtte hij zich weer op zijn academische carrière. Hij heeft tegenwoordig zijn leerstoel in Oxford, met gastleerstoelen in Utrecht (natuurkunde) en Moskou. Maar het politieke bloed kriebelt weer. 'Ik ben er te oud voor nu, maar ik vind het frustrerend dat de relevante politieke onderwerpen niet worden besproken. Er wordt niets gedaan met de onvrede die er bij mensen leeft. Alleen populistten als Wilders en Trump lijken dat sentiment te respecteren. Ik verwijt de reguliere partijen dat ze niet met goede antwoorden komen op die onvrede.'

POPULISTEN MAKEN HET ZICHZELF WEL GEMAKKELIJK. ZE WIJTEN ALLE PROBLEMEN AAN IMMIGRATIE.

'Het is inderdaad een gemakkelijk onderwerp om mee te scoren. Dat merkte je hier vorig jaar tijdens de Brexit-discussie. En dat terwijl de Britse economie in elkaar zou storten zonder immigranten. Dan heb ik het niet alleen over hoogleraren en dokters, maar ook over verpleegsters en de mensen die in Londen, Oxford en over heel Engeland je 'high tea' serveren. De Britse economie is niet meer voorstelbaar zonder immigranten. Ik kom wel eens in de MINI-fabriek, onderdeel van BMW, in de buurt van Oxford. Dat zijn

goede banen. Medewerkers verdienen zo'n 50.000 pond. Aanvankelijk waren het vooral Engelsen die er werkten, tegenwoordig zijn het bijna allemaal Roemenen en Polen. Die zijn betrouwbaar, zeuren niet en komen op tijd. Men zegt dat Engelsen te vaak de kantjes er vanaf lopen.'

IMMIGRATIE MAG NOODZAKELIJK ZIJN, MAAR DE PERCEPTIE VAN IMMIGRATIE IS ANDERS. HOE KOMT DAT?

'De politiek durft niet uit te leggen dat immigratie noodzakelijk is. In de meeste Europese landen is sprake van een vergrijzende bevolking. Je hebt die mensen nodig. Ik denk dat de meeste mensen dat begrijpen. Maar je moet de stroom immigranten onder controle kunnen houden. Je moet als land kunnen zeggen dat je alleen de immigranten wilt hebben waar je behoefte aan hebt, zoals Canada bijvoorbeeld doet. Je mag dat geloof ik niet zeggen van meneer Juncker, maar het klinkt heel billijk in mijn oren en ik denk dat de meeste mensen het daarmee eens zijn.'

ALS ZO'N SYSTEEM WAS GEACCEPTEERD, DAN WAS ER MISSCHIEN HELEMAAL GEEN BREXIT GEKOMEN?

'Dat klopt. Cameron had indertijd gelijk toen hij vraagtekens plaatste bij de immigratie als mensen niet een baan nemen en slechts een uitkering genieten. Ik denk dat Rutte en Merkel het met hem eens zijn. Maar de politieke durf om de Europese Unie te hervormen ontbreekt volledig. Waarom is dat vrije verkeer van personen zo heilig? Waarom moeten immigranten vanuit de EU niet een aantal jaren laten zien dat ze werken en belasting betalen voordat ze de volle rechten van de Britse welvaartsstaat krijgen? We laten Juncker fabeltjes verkopen over een intensivering van de samenwerking binnen de EU. Het is regelrechte flauwekul. We moeten met de EU een pas op de plaats maken en juist streven naar serieuze hervorming met een indikking van de taken

De legitimiteit van de politiek is in gevaar. En daarmee is de legitimiteit van de democratie in gevaar.

die de EU helemaal niet hoort te doen, maar die de EU aan de lidstaten hoort over te laten.'

DAT IS PRECIËS DE TAAK VAN DE NEDERLANDSE EUROCOMMISSARIS EN UW PARTIJGENOOT FRANS TIMMERMANS. DOET HIJ ZIJN WERK NIET?

'Hij bedoelt het misschien goed, maar Timmermans zit ingekapseld in de Brusselse manier van denken. Het is een absurde organisatie. Waarom bemoeien ze zich met cultuur of het midden- en kleinbedrijf? Laat dat alsjeblieft aan de lidstaten zelf over. Waarom zijn er zo'n 30 verschillende directoraten en heeft ieder land een commissaris? Een groot aantal van de commissarissen kan naar huis toe. De EU zou moeten worden ingekrompen tot een stuk of zeven directoraten. Het salaris kan trouwens ook wel wat minder. Weet je dat een commissaris zo'n 25.000 euro netto verdient? Dat kan en passant ook worden gehalveerd.'

DE IMMIGRATIE AAN BANDEN, EEN KLEINERE EU: HET LIJKT WEL DE TAAL VAN POPULISTEN.

'Het is niet de taal van populistten, het is het gezonde verstand van mensen. De geest van het populistische spook is uit de fles. Die krijg je er niet meer in terug. Dat is overigens niet zo erg. Er is immers niets raars aan deze wensen. Ik denk dat de gemiddelde Trump-stemmer als een ontevreden PvdA-stemmer kan worden beschouwd. Het is zaak naar de onvrede te luisteren.

Je moet niet alle immigranten weren, maar je moet de slechte immigranten die niet werken, die niet bijdragen aan de samenleving, of die crimineel zijn, kunnen tegenhouden. En het wordt hoog tijd dat het subsidiariteitsprincipe, waarbij regelgeving op een zo regionaal mogelijk niveau plaatsvindt, serieus genomen wordt binnen de EU. Politici moeten hun nek uitsteken om dit te bereiken. Dat is hun belangrijke taak. Nu laten ze het initiatief aan populistten die niet met echte oplossingen komen.'

OVER TRUMP GESPROKEN: NAAST IMMIGRATIE GEEFT HIJ VRIJHANDEL DE SCHULD VAN VEEL VAN DE ECONOMISCHE ELLENDE. HEEFT HIJ GELIJK?

'Hij heeft in zoverre gelijk dat vrijhandel winnaars en verliezers kent. De consument is blij met die goedkope T-shirtjes uit China en de werknemer in de Chinese fabriek ook, maar als je zelf in de textielindustrie werkt kijk je daar toch anders tegenaan.

Dat betekent niet dat je de vrijhandel moet beteugelen. Het is juist een aansporing om ervoor te zorgen dat de verliezers gecompenseerd worden. Dat kan met uitkeringen, maar het is beter om het met herscholing of het aantrekken van nieuwe sectoren

De politiek durft niet uit te leggen dat immigratie noodzakelijk is.

in de getroffen regio's te doen. Dat is wat in Nederland gebeurde na het sluiten van de mijnen. Dat werkte. In veel andere landen, waaronder Engeland en de Verenigde Staten, is dat nagelaten. Dat zorgt voor begrijpelijke onvrede.'

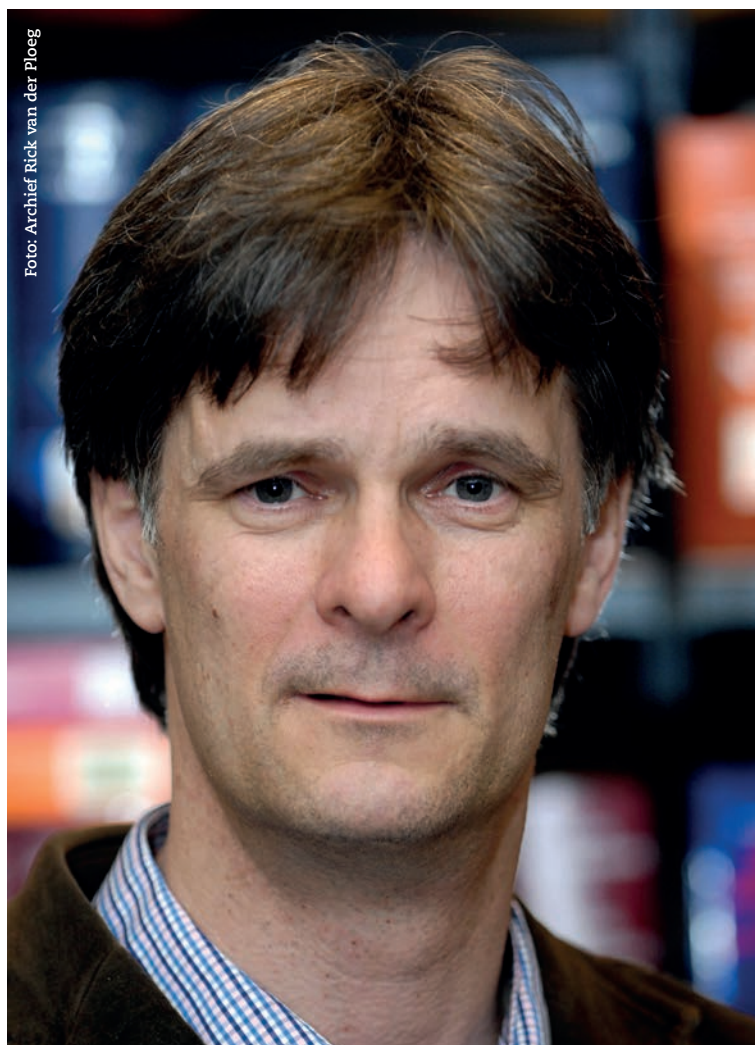

Foto: Archief Rick van der Ploeg

CV

- 1956 Geboren in Rotterdam
- 1977 University of Sussex
- 1981 Proefschrift King's College Cambridge
- 1985 Hoogleraar Universiteit Tilburg
- 1991 Boek: De Economie heeft geen ziel
- 1994 Lid tweede Kamer PvdA
- 1997 Boek: Een schaap in wolfskleren
- 1998 Staatssecretaris Onderwijs, Cultuur & Wetenschappen
- 2008 Hoogleraar University of Oxford

